

**Novissima tabula insular. Dordracensis, Ablasser, Crimper,
Clundert etc. : comprehendens item territoria Vianae,
Goricomii, Leerdami, Altenae, Heusdenae, ac civitates S.
Geertrudisbergam, Sevenbergam, Willemstadium, et
circumjacentes regiones ad Holl. pertinentes**

<https://hdl.handle.net/1874/350594>

DEN
BIES BOS.

Novissima Tabula
 INSVLAR. DORDRACENSIS,
 ALBLASSER, CRIMPER, CIVNDERT
 etc: Comprehendens item
 TERRITORIA VIANÆ, GORICOMII,
 LEERDAMI, ALTENÆ, HEVSDENÆ,
 ac Civitates S. Geertrudisbergam, Sevenbergam,
 Willemstadum, et circumiacentes Regiones ad Holl. pertinentes.
 Auct. Bath. Florentino a Berckenrode.

Miliare Germanicum commune.
 Amstelodami, Sumptibus Henrici Hondij. Anno 1629.

(Dk. 3973)

G 9201127
 VIII BA 66

Hollandiæ III. Tabula.

præterfluentem etiam elicem ex Ifala derivatum, qui urbem mediam perlabitur. Fuit olim hæredium Johannis Hannonij, fratris Gulielmi Hollandiæ Comitit: cuius Johannis unica filia Iohanna, Domina Gaudæ Schoonhovix & Tholæ, nupsit Comiti Gallico, Ludovico Blofio, qui ad suam familiam hæc traduxit, Unde & tora, quæ est intra Gaudam & Schoonhoviam ditio vulgo *het landt van Bloys*, hodieque appellari solet. Sed defunctis postmodum sine liberis Ludovici Blofij tribus, quos ex Iohanna susceperat, filijs, redijt hoc totum territorium, una cum oppidis jam dictis, ad Hollandiæ Comitatum, anno nimirum 1397. Meminerunt urbis hujus annales domestici circa annum 1303. quo tempore arcem quidem habuit, sed muro adhuc ipsa tum caruit: Hunc ej primus lateritium circumdavit Iohannes Hannonius redintegrata, aut de novo exstructa simul arce satis munita. Istud natale solum fuisse clarissimi, & inter Ciceronianos primum facile locum obtinentis Christophori Longolij, quem hinc Gallia sibi vindicat, hinc Mechlinia asserit, demonstrat in epistola quapiam ad Damianum Lusitanum Erasmus Roterodamus, & liquido ostendit in Bavaria sua Hadrianus Junius. Haud procul ab urbe arx visitor Haertsbergh appellata. Pertinent vero ad Schoonhoviam Cabau, Polsbroec, Berghambacht, Ammerstol, Stolwijck, Bourepas, Berkou, Vlist, Iaervelt, Crimpen, Leckerkerck ende Ouwerkerck. Quorum Crimperweert five insula dicitur. Schoonhovix è regione positum Neoportum, ad alteram Leccæ amnis oram, oppidum copiosum olim atque opulentum, nunc municipium est mediocris conditionis, ut solent florentissima etiam pessum sæpenumero ire, & situ atq; oblivione obduci. Supra Neoportum Boetfelariorum dominorum castellum occurrit, Langerack dictum: Et infra idem arx est ut munitissima ita hoc tractu vetustissima Liefvelde nuncupata dominorum olim de Liefvelt hæreditaria. Quibus emortuis, post varios dominos emptione tandem pervenit ad Ericum Ducem Brunsvicensem, dominum Woerdæ, qui deinde, facta permutatione, tradidit eandem Philippo Comiti Hohenloo, à quo postremum hæreditate devenit ad nepotem ejusdem. Ultra eandem ditio est Iselsteynensis & oppidum quoque Iselsteynum ab exiguo alveo Isalæ nominatum. Peculium est Comitit Burani, principis nunc Auracii. Viana, quæ ex adverso est ad dextram, si flumen ascendas, Leccæ ripam, forma fere quadrata oppidulum est, parens Brederodix familia. Castellum habet, opere non tam validum quam pulchrum: Et cui additum est viridarium longe excelsum. Est & circa proximum oppido lucum arx Amelsteinum: quam annis superioribus felicitis memoriam Henricus Bredenrodus in gratiam conjugis Ameliæ à Nienaren, servato ejusdem nomine exedificari curavit. Vianensi ditioe continentur Heykoop, Boeykoop, Lexmonde, Laeckervelt, Achthoven, Meerkercke, Ameyde & Thienhoven. Distant ab oppido Viana paucis passuum millibus, in trivio veluti locata oppidula Leerdamum, Hueclomum & Aspera. Quæ singula cum ad ditioem ac dynastias Arculenfes jam olim pertinnerint, sub quorū quoque jurisdictione Goricomium fuit, loco primo de oppido Goricomio ac ditioe Arculensi dicemus. Goricomium muris circumdidit inque oppidi faciem primus mutavit, addita arce elegantis structuræ ac munitissima, Iohannes Arculensis, sub annum salutis 1230. Inde solo æquavit Gulielmus Bavarus, Hollandiæ Comes, postquam & oppidū & ditioem Arculanam, dato pretio, sibi à Duce, Gelrix Reinaldo IV comparavisset. Refertur ad oppidum Goricomij & satrapiam Arculensem hi pagi, leegh en hoogh Blocklant, Scheluyne,

Hornaer, Nieulant, Spijck, Kedichem, Oosterwijck, Middelcoop, Leerbroec &c. His, postquam Hollandiæ fuit annexum & oppidum & ditio, satrapa præsidere consueverit, qui vulgo Drossardus Goricomensis nominatur. Leerdamum, quasi Lingerdamū, quod ad Linge fluviolum situm, appellari haud dubium est. Ditiois id quoque olim Arculanæ fuit, donec anno 1410 connubio Mariæ Arculensis ad Egmondanos pervenerit, à quibus similiter per connubij accessit principibus Buranis atque Auracis, in quorum hodieque est dominio. Hueclomum ad eundem anem est positum, oppidulum vetustum atque inclinatum: cuius domini ex Arculana itidem familia originem duxere. Nec alios quoque Aspera olim dynastis agnovit. Postmodum per certum item connubium delata est ad Boetzelariorum ex Clivis oriundorum prosapiam. Quorum nuperrime adhuc superfuit Vesselus vander Boetzelær, Dominus Asperæ.

E regione Goricomij in solo Brabantix posita Altenæ ditio, itemque Worcomium & Heusdenum. In his Heusdenum ædificijs egregiū satisque copiosum est. Brabantii suum esse docere conantur, sed Hollandi ut suam defendunt. Worcomium similiter extra Hollandiæ fines in ripa Gallica, juris tamen Hollandici, situm est ad Vahalis & Mosæ confluentes, hinc arcem Lovesteinum, inde Goricomium ex adverso prospectans. Habuit olim dynastam Comitem Hornanum: ut & Altenæ ditio, quæ se in eodē Brabantia solo late exporrigit ac diffundit, fuitq; feudum antiquitus Clivix principum. Ad hanc, ut & Worcomium, spectant, præter arcem Lovesteinum, Almkercke, Gysen, Rijswijck, Neereyl, Opeyl, Wtwijck, Waerthuyfen, Emmichoven, Sleswijck, den Hil &c. Distingui Worcomium hoc debet ab illo Frisix Transfhenanæ, quod huic cognomine est, intra Staveram & Harlingam ad sinum Austrini maris situm, Worcom vulgo nuncupatur. Pagi Heusdenensis ditiois hi numerantur, Herp, Hedichuyfen, Vlymen, Engelen, Cuyc, Onsenoort, Outhoufen, Elshout, Hulten, Baerdwijck, Doveren, Drongeelen, Genderen, Babylonienbrouck, Heusleen, Helburgh, Wijck, Veen, Eeten, Meeuwen.

Hinc per idem hoc Brabantix solum recta Sevenbergam iter relicta ad lævam urbe Bredana, ad dextram Geertrudenberga, de qua diximus modo. Habet vero Sevenberga, ut putatur nomen non à montibus aut collibus septem, qui ibi nulli sunt, sed à rivulis septem, qui navigantibus ad conservandas, veluti intra portum, naves per commodi ibi fuerunt. Nam Bergen, Belgice & condere & custodi ac tueri significat. Olim ditiois Strienfis fuit. Est autem Stria districtus haud procul Dordrecht, ut ante patuit. Sevenbergæ è regione oppositus. Et est memorabile quod referunt veteres memorix, ante nimirum inundationem, quæ, ut modo dictum incidit in annum 1421, solitos mortales per Zeedijkam five maris aggerem, qui à Stria ad usque Sevenbergam duxerit, terra iter facere nuspiam aquas aut ullum fluentem trajiciendo: ubi tamen hodie vastum mare patet. Sevenbergæ proxime adjacet insula Klundert dicta, habens, præter munitissimum propugnaculum ejusdem nominis etiam oppidum Willemstadum, exedificatum superioribus annis, ac jure civitatis donatum ab illustriissimo principe Auracii, Wilhelmo Nassavio: cujus & nomen gerit.

Superius ubi de Iselsteiniensi territorio verba fecimus, omitti haud debuit, ei quam proxime esse adfatas Veteres Aquas five Oudewateram, Oppidum hodie sic satis munitum, muris fornicatis, ac civibus abundans pro modo rerum, locupletibus. Id quam varia agitatum fortuna his superioribusque bellis fit, docet historia.

T A B U L A I I I .
H O L L A N D I Æ .

Dordracensis Insula.

Silva juncea Biesbos.

Durdrechtii.

Leerdamum.

Hueclomum.

Aspera.

Worcomium. Heusdenum.

Altena.

Sevenberga.

Klundert. Willemstadum.

Veteres Aquæ.

DORDRACUM, & quæ vulgo Dordracensis vocatur insula, five Dordtsche waert, ceteraque ut Alblaster waert; Crimper waert reliquaque à Mosæ flumine & Rheno, quæ se in Leccam effundit, esse constituta communis est opinio. In his primum locum meretur

insula Dordracensis, Dordtsche waert dicta, ab ipsa re: Nam Waert five Weert vox quidem nostras sed vetus est, quam & Angli Saxones hodieque retinent, qui exiguam aliquam insulam *Worth & Weorth* quoque dicunt. Hinc *Keyfers weert*, *Bommeler weert* aliaque ejusmodi, quæ nihil aliud quam Cæsaris insula, Bomelæ insula. Hæc autem Dordracena, circumscribitur Mosæ præcipue flumine & alveo exiguo, qui recta eam secat, Striam & oceanum versus, de Kil dictus. Ad ortum & austrum patens ac latum se pelagus aperit, cujus pars versus Geerthrudenbergam *het Biesbos* appellatur, à junco scilicet five scirpo, qui ibi olim in solo humido ac declivi læte provenit. Quod est inferius, vulgo *het Hollands Diep* five Hollandicum profundum vocant. Juncea autem hæc silva, five *Biesbos* de qua dictum, nunc latum mare est, in longum patens Germanicis circiter miliaribus quatuor, in latum duobus. Antea solum id fuisse depressum ac declive, in quo juncea ac scirpus præcipue magna copia provenit, ipsum, de quo dixi, veraculum nomen *Biesbos* indicio sit. Perijt & in salum, quomodo nunc est, inundatione versus temporibus *Philippi Burgundix Ducis, Hollandiæ Comitit*, qui fuit annus 1421. Tunc enim pulcherrimus ibi ager, invalescente maris vi, absorptus de subito atque in æstuarium commutatus est, una cum pagis seu vicis septuaginta duobus præter arces ac villas hominumque ac jumentorū maximam multitudinem, ut tradunt Junius alijque domesticas memorias sequuti: At Crantzius temporibus illis quam proximus, Saxonia: suæ undecimo, parochias haud ultra fedecim cum populo & jumentis eaque eluvione perijt commemorat. Et id Molleum quoque in Rheno descriptione sequutum reperio. Nec abludat maris, quod hodie relictum videmus, spacium, quod ad quatuor circiter nostratia milliaria longitudinem vix habet, latitudinem duorum tantum, ut est indicatum: ut ita vicis istos septuaginta duos, contiguas hinc inde domos viciniasque, non parochias aut pagos fuisse, vero haud ab simile habendum.

Eminent in eâ insulæ civitas ipsa, & unde insulæ ipsi nomen, Dordracum five Durdrechtum, ut scribunt aliqui. Eam à continente avulsam inundatione anni, de quo dictum 1421, vocatamque Durdrechtum, quasi *Dureti forum*, præter cæteros, Hadrianus Junius alijque volunt. At *Drecht & Tricht* pro diversa dialectorum ratione Trajectum potius est, ut *Mæstricht, Trajectum ad Mosam: Vtrecht* five *Otrecht*, vetus Trajectum & *Sweynrechte*, è regione hujus urbis, suum Trajectus. Quibus positis, certum est urbibus plerumque sua nomina à flumine allente derivari, *Amsterdam, Rotterdam, Sciedam ab Amstela, Rota, Scia*. Alluisse autem hoc emporium flumen, DORTIAM nomine, non solum è vetustis monumentis, sed ex antiqua insuper tabula, quæ in eâ urbe adservatur, notat libro 3 Variarum Lectionum Cap. 13. v. cl. Janus Rutgerfius; addens, pagum idem adpositum fuisse, cui *Dortmonda* nomen erat,

quasi tu *Dort* os dicas, ut *Iselmonda*, os Isalæ: eumque pagum gravissimo illo diluvio anni 1421, quo, ut dictum, urbs ipsa à continenti divulsa est, aquis absorptum esse; Dortam autem Mosæ hæc munitissima, locum tamen nomen servare. Quod ita si sit, quis jam dubitet DORDRECHTUM quasi Trajectum ad Dortam fuisse vocatum? Antiquitatem deinde loci inde estimare licet, quod ejus mentionem facere videatur, ut quibusdam placet, Regio Prumiensis ad annum Christi 898. Urbs est rotius hodie Hollandiæ primaria, jus, inter cætera, habens sitendi & retrahendi ad se merces exoticas, quæcumque secundo anni importantur, ut nimirum eo loco stabulentur ac conquiescant, donec dividendæ fuerint. Dordrecht proxime adfata olim fuit arx munitissima *Merwede*: cujus mentionem facere putatur antiquus Chronologus *Dithmarus*, qui claruit sub annum 1018, *Mirwidu* minus emendate nominans. Ultra id fretum, quod hodie *Biesbos* appellari diximus, est situs in solo Brabantix ad sinistram Mervæ Mons S. Geertridis, vulgo *Sint Geertrudenbergh* ita dictus à diva Gertruda filia *Pini de Landen*, qui aulæ magister fuit regis Francorum. Hæc defuncta est anno Christi 664, in vivis dum esset, hunc præcipue locum coluisse referunt, fuisseq; hoc ipsius hæredium, at restantibus codicillis dominæ *Hilwidæ, Comitit Striæ*, de qua ante dictum, prope Dordrechtum sitæ. Hi codicilli scripti anno 992, servantur in Abbatiâ Thorensi prope Weertam in Kempiis Brabantix. Ubi inter cætera hæc leguntur: *Attuli ad dictam Ecclesiam allodium meum, quod in terra meâ de Stryen, gloriosus Rex Zuendebolchus olim perdonaverat: imprimis Ecclesiam de Serien, que est consecrata in honorem, Mariæ Virginis, Montem littoris, ubi beatissima Geertrudis corporaliter conversata est, & cellam habet à beato Amando consecratam: villam Gillezlam, villam Baerle in honorem sancti confessoris Remigij à me constructo castellum Sprundelheim, cum omni integritate sicut situm est super fluvium Merbatta. De hujus oppiduli possessione certarunt semper cum Hollandis Brabantii. Hodie paret Arausino principi, qui id ab hostibus intercepit, operibus, propugnaculis fossisque ita communitavit, ut inter inexpugnabilia non immerito habeatur.*

Sequitur hinc Alblaster waert five insula, ita dicta à vico, qui ibidem est Alblas & Alblasterdam nuncupatus. Cui proxime accedit, quæ est in tabula Peutingiana, circa infima Bataviæ collocatus locus *Tabli* nomine. Visitur prope Alblasterdam Domus five arx *Souburch* dicta, spectans ad familiam *Cocbeliorum Hagæ Comitit*. Habet autem hæc insula Leccæ flumen à parte sinistra. Quod elicem esse Rheni, quem medio ac modico ore in Oceanum deducit *Plinius*, plures statuunt. *Abrahamus Ortelius* propius considerans illa Taciti verba de *Corbulone* loquentis: *Ne comen miles otium exueret inter Mosam & Rhenum XXI I M. P. spatio fossam perduxit, qua incerta Oceani vetaretur, statuit Leccam esse hanc fossam Corbulonis. Cum Tacito. Dio consentit, ubi de eodē Corbulone: Quum pax esset fossam per militum manus à Rheno ad Mosam perduxit centum & septuaginta stadorum longam, ne y fluvij æstivante oceano refluxus resurgant. Sed et ad Leccæ lævam ripam oppidū haud illegans Schoonhovia, ita scilicet à cultu atque amenitate hortorum nuncupatum. Sunt enim in hoc tractu pomeria bellissima, quæ certare quodammodo cum Alcinoi pomarijs possint. Nobilitatur insuper felice salmorum captura. Crediturque è Neoporti oppidi, quod opposita in ripa stetit, ruinis crevisse. Habet præter Leccam præter-*

Geertrudenbergh.

Insula Alblaster.

Lecca.

Schoonhovia.